

VÝŽIVA PRI OSTEOPORÓZE

Základné odporúčania

- **zaistenie dostatočného príjmu:** vitamínu D, vápnika aj omega-3 matných kyselín
- **vyvarovať sa:** fajčeniu a nadmernej konzumácii alkoholu
- **zníženie telesnej hmotnosti** na optimálnu úroveň [1]

Vápnik

Je dôležitý pre silné kosti aj pre správnu funkciu svalov, normálnu krvnú zrážanlivosť a pod.

Denný príjem vápnika u dospelých (od 31 do 50 rokov) by mal byť 1 000 mg a u osôb nad 50 rokov 1 200 mg. Optimálnemu vstrebávaniu pomáha dostatočný príjem vitamínov D a K.

POZOR! Pri konzumácii napríklad špenátu, rebarbory (obsahujú šťaveľan) alebo čierneho čaju – látky v nich obsiahnuté znižujú resorpciu vápnika. Rovnako tak znižuje resorpciu vápnika častá konzumácia celozrnných obilných produktov (predovšetkým otrúb) [2].

Ktoré potraviny sú vhodné na zabezpečenie jeho dostatočného príjmu?

Minerálne vody obsahujúce vápnik (150 – 500 mg/l) [2]

Ďalšie zdroje:

		Odhadované množstvo vápnika*
Kelové listy, varené	1 šálka	266 mg
Rapini (brokolica Rabe), varená	1 šálka	100 mg
Kapustné listy, varené	1 šálka	179 mg
Sójové bôby, varené	1 šálka	175 mg
Čínska kapusta, varená	1 šálka	160 mg
Figy, sušené	2 figy	65 mg
Brokolica, čerstvá, varená	1 šálka	60 mg
Pomaranče	1 kus	55 mg
Sardinky, konzervované s kosťami	85 g	325 mg
Losos, konzervovaný s kosťami	85 g	180 mg
Jogurt, biely nízkoťučný	170 g	310 mg
Mlieko	220 ml	300 mg
Jogurt s ovocím, nízkoťučný	170 g	260 mg
Mozzarella, čiastočne odtučnená	30 g	210 mg
Čedar	30 g	205 mg
Jogurt, grécky	170 g	200 mg
Syr feta	110 g	140 mg
Mandľové, ryžové alebo sójové mlieko, obohatené	220 ml	300 mg
Pomarančový džús, ovocné šťavy, obohatené	220 ml	300 mg

* Obsah vápnika uvedený u väčšiny potravín sa odhaduje a môže sa líšiť vplyvom viacerých faktorov. Podľa štítku na potravine zistíte, koľko vápnika je v konkrétnom produkte [3].

Vitamín D

- Naša pokožka vytvára vitamín D v reakcii na slnečné svetlo a ukladá ho do tuku na neskoršie použitie. Koľko vitamínu D môže naša pokožka vyprodukovať závisí od dennej doby, ročného obdobia, zemepisnej šírky, pigmentácie kože, veku (ako starneme, naša pokožka stráca schopnosť vytvárať ho), doby denného pobytu na slnku a od ďalších faktorov. **POZOR!** Napríklad opaľovací krém s SPF 8 znižuje produkciu vitamínu D o 95 %.
- Vitamín D sa nachádza v relatívne malom množstve potravín (napr. tučné ryby – makrely, losos, tuniak), pridáva sa do mlieka a ďalších mliečnych výrobkov, pomarančového džúsu, sójového mlieka a obohatených obilnín. Jedna porcia mlieka s obsahom 220 ml má zvyčajne 25 % dennej dávky (na štítku potraviny skontrolujte, či bol do konkrétneho produktu pridaný).
- Nie je jednoduché získať všetok vitamín D, ktorý potrebujete, len z jedla. Väčšinu vitamínu D získavame z pobytu na slnku. Vzhľadom na dnešný životný štýl však bežná populácia jeho dostatok často nemá. Doplnky stravy s vitamínom D môžu byť vhodným spôsobom, ako pomôcť zabezpečiť jeho dostatočný prísun [4].

„Začiatok cvičenia a užívanie doplnkov stravy je vhodné konzultovať s vaším lekárom.“

1. Christianson MS, Shen W. Osteoporosis prevention and management: nonpharmacologic and lifestyle options. Clin Obstet Gynecol. 2013 Dec;56(4):703-10. doi: 10.1097/GRF.0b013e3182a9d15a. PMID: 24047936. 2. KASPER, Heinrich. Výživa v medicíne a diätetika. Praha: Grada, 2015. ISBN 9788024745336. 3. Calcium and Vitamin D. National Osteoporosis Foundation [online]. Arlington, VA: NOF, 2021 [cit. 2021-7-26]. Dostupné z: <https://www.nof.org/patients/treatment/calciumvitamin-d/> 4. Ruprich J a kol. Mene než 1% osob má dostatek vitamínu D z obvyklé české stravy – v zimě to zakládá na problémy. In: SZÚ [online][cit.24.8.2021]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin/mene-nez-1-osob-ma-dostatek-vitamínu-d-z-obvykle-ceske>

CVIČENIE A VÝŽIVA PRI OSTEOPORÓZE

Osteoporóza je stav, ktorý vedie k zvýšenému riziku zlomenín v dôsledku zníženia hustoty kostného tkaniva. Dlhšie obdobie nečinnosti podporuje zníženie hustoty kostnej hmoty, zatiaľ čo fyzická aktivita stav, naopak, zlepšuje. Liečba osteoporózy obvykle zahŕňa použitie farmakologických látok [1], avšak **fyzická aktivita spolu s liekmi majú v liečbe osteoporózy významnejšiu úlohu než len lieky samotné** [2].

Príklady vhodných aktivít:

- rýchla chôdza (napr. nordic walking)
- pilates [3]

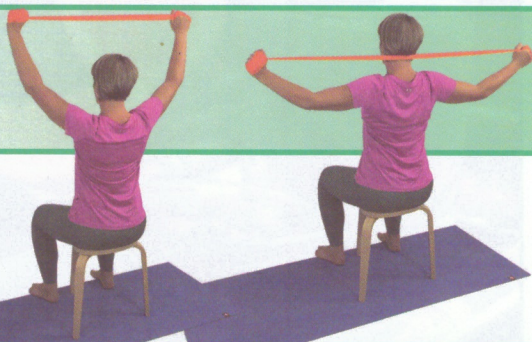
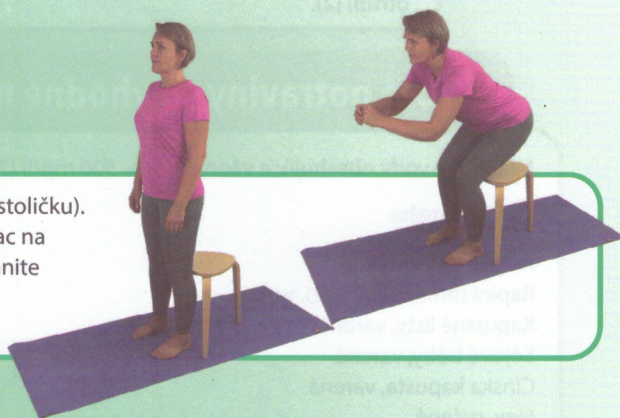
- cviky pre nácvik rovnováhy
- joga
- posilňovanie tela vlastnou váhou

- tanec
- plávanie s vyššou intenzitou
- cvičenie s činkami/elastickým lanom

Vyskúšajte tieto cviky na svalovú silu a stabilitu:

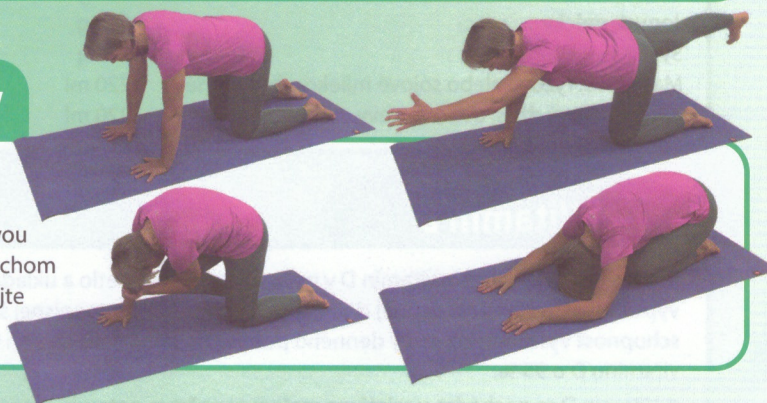
Posilnenie dolnej polovice tela

Postavte sa chrbtom k stoličke (v bezpečnej vzdialenosti tak, aby ste mohli dosadnúť na stoličku). Chodidlá sú v miernom rozkročení rovnomerne vedľa seba. Prejdite do drepu s váhou viac na päťach a s predpažením. Niekoľko centimetrov nad stoličkou sa znovu s výdychom zdvihnite do stoja. Jednoduchším variantom je prejsť zo sedu na stoličke do stoja a zase späť. Opakujte 5 – 10-krát v 2 – 3 sériách.

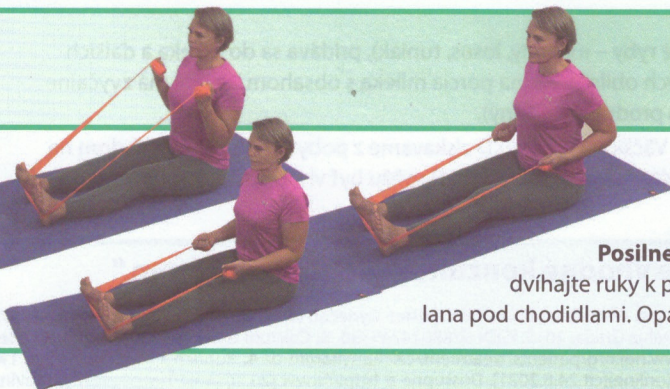
Posilnenie chrbtových svalov

Tento cvik vyžaduje elastický pás/pružné lano strednej tuhosti. Postavte sa do stoja rozkročeného, prípadne sa posadíte na stoličku. Uchopte konce lana do oboch rúk a vzpažte. S výdychom rozpažujte, až sa lano dostane na úroveň zadnej strany krku a s nádychom sa vráťte späť. Nezdvíhajte plecia a lano držte stále napäté. Opakujte 5 – 10-krát v 2 – 3 sériách.

Rovnováha aj spevnenie brušných svalov

Prejdite do kľaku s oporou rúk. Kolená sú pod úrovňou bedrových kĺbov a ruky pod plecami. Spevnite brušné svaly, chrbát držte natiahnutý rovno a nezakláňajte hlavu. Zdvihnite pravú ruku nad zem a opatrne zanožte ľavou nohou. Ťažším variantom je priblíženie kolena, ruky a hlavy k sebe. S nádychom sa vráťte do východiskovej pozície. Cvičte veľmi pomaly a opatrne. Opakujte 3 – 5-krát na obidve strany a potom sa uvoľnite v sede na päťach.

Posilnenie hornej polovice tela

Posadte sa na podložku, umiestnite stred elastického lana pod chodidlá a uchopte oba konce. Narovnajete chrbát, nedvíhajte plecia. Kolená môžu byť mierne pokrčené.

Posilnenie rúk: rovnaká východisková pozícia, lakty držte pri tele a s výdychom dvíhajte ruky k pleciam, s nádychom vracajte späť. Cvik je možné robiť tiež v stoja s upevnením lana pod chodidlami. Opakujte oba cviky 5 – 10-krát v 2 – 3 sériách.

Cvičenie pripravila Mgr. Monika van Rooij (pohybová špecialistka)